

S. Faragó Magdolna

Beszámoló a Német Háztartási Szövetség Konferenciáján szerzett tanulmányút tapasztalatairól

A fenti társaság (DGH) 1993. szept. 15–17. között szokásos éves közgyűlését tartotta, immár a 43.-at, melynek témája idén Németország keleti felén és a kelet-közép-európai országokban a rendszerváltozással kialakult új helyzet és az ezzel járó konzekvenciák megvitatása volt a család és háztartás területén.

Emiatt nemcsak az új keletnémet tartományok képviselőit hívták meg a szervezők, hanem nyolc egykori szocialista ország húsz képviselőjét is vendégül látták, így Magyarországról a képzés területéről engem, a család témában pedig Bányász Kingát, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete képviselőjét. A DGH tagja a Háztartások Nemzetközi Szövetségének (IVHW), s ezért a konferencián részt vett ennek elnöke is. Emellett részt vett az ülésen az UNESCO családdal foglalkozó bécsi székhelyű tagszervezetének (NGO Comitte on the Family), egyben az „1994 a Család Éve” Rendezvény Titkárságának (UN-IYF) vezetője, Prof. dr. Monika Tupay is, akinek régi és személyesen megteremtett kapcsolatai révén kerültek az említett országok képviselői (így jómagam is) a meghívottak listájára.

Magyar szemmel a tanácskozás több vonatkozásban is az újdonság erejével hatott. Egyrészt maga a szervezet és munkája, hatóköre volt tanulságos, másrészt a velünk hasonló országok helyzetével való összehasonlítási lehetőség a fenti témában. A közgyűlés egyik, számomra legfontosabb mondatát egy egyetemi professzortól hallottam: „A háztartás az edény, a keret, a forma; s a lényeg, aminek e forma keretet ad: a család” – mondta. Felfogásunk szerint nincs más olyan tudományág, amely célzottan a családdal mint a mindennapi élet színterével és egyben lényegével, s ennek kapcsán formájával, a háztartással foglalkozna. A háztartástudomány egyben család tudomány is, még szélesebben: életmódtudomány. Az egyetemen e komplex témával foglalkozó szak neve: *ökotrofológia* (tanári és tanácsadói specializációs lehetőséggel). Központi témája az otthon és annak természeti, ill. társadalmi környezete, benne a család, az egyes ember a maga mindennapi teendőivel, gondjaival, ha egészséges, ha beteg, ha szülő, ha gyerek, ha öreg,

ha fiatal, ha munkavállaló, ha munkanélküli, ha szegény, ha vásárló-fogyasztó stb.

A szervezet fő funkciója: szakmailag kontrollálni és tervezni e komplex területen az oktatás, a tanácsadás és a gondoskodás szféráját. A szervezet nyomon követi az állami és magánszektor kezdeményezéseit – a törvényalkotástól a megvalósulásig. Javaslatot tesz a fejlesztésre, az intézményesült formák kialakítására, könyvet ad ki, kutatást, tanácskozásokat szervez. Albizottságai, munkacsoportjai az alábbi aspektusból szemlélik a háztartás-család témát: képzés, tanácsadás, a gondoskodás megvalósulása, energia, technikai berendezések, fejlesztés-kutatás, nemzetközi kapcsolatok. Mindegyik munkacsoportban fő szempont, hogy a tevékenység, ill. az intézményesült forrás legyen gyerekbarát, öregbarát, környezetbarát, nőbarát, fogyatékosbarát stb., s ezen a téren tartják a kapcsolatot a megfelelő más szervezetekkel.

Ehhez képest nálunk (és más, hasonló helyzetű országokban) ma még csak parciális kezdeményezéseknek lehetünk tanúi vagy részesei, s ahány ország, annyi sajátos színnel, erősséggel-gyengeséggel rendelkezik. A mi erősségünk épp e társaság, a Háztartások Érdekvédelmi Szövetségének megléte, a tervbe vett témák szerinti szakmacsoportok, így elsőként a már megalakult képzési albizottság lehetőségével.

Az (újra)születőfélben lévő diszciplínák esetében a fejlődés nem képzelhető el együttműködés nélkül. Ehhez mindenekelőtt artikulálnia kell a saját helyzetnek, gondoknak, céloknak és a megvalósítás intézményes kereteinek. A társaság munkáját ezért tartom igen fontosnak.

A helyzet elemzéséhez lehet adalék az az összefoglaló tájékoztatás, amelyet a konferenciára meghívottaktól kértek a szervezők, s melyet itt mellékelek. Szívesen várom a reflexiókat.

Melléklet: A konferenciára meghívott kelet-közép-európai országok küldötteitől a szervezők az alábbi három kérdésre vártak írásos választ:

1. Helyzetelemzés az adott országban, bemutatkozás
2. Mit tapasztaltunk
3. Milyen segítséget adhatnának

Tisztelt Elnök Asszony!

Mielőtt a feltett három kérdésre válaszolnék, szeretném megköszönni a DGH-nak és személy szerint Önnek azt a lehetőséget, hogy meghívtak minket, hogy tanácsot kaptunk és tapasztalatot szerezhettünk, és hogy továbbra is nyitottak, segítőkészek problémáink megoldásában.

1. Bemutatkozás

Magyarországon a háztartás-család témakörben a szervezettség ma még igen alacsony szintű. A helyzetet a GDH-nak a képzés-tanácsadás-fejlesztés hármas fő funkciója szerint jellemzem röviden. Mindháromról elmondható, hogy a háztartás és a család téma egymástól elkülönült rendszert alkot.

A képzés területén él a legtöbb kezdeményezés. A tanácsadás funkciója gazdátlan, ilyen feladatot nem lát el szervezetten senki. A fejlesztés-gondoskodás állami koordinációs feladatait annyiféle minisztérium-szervezet gondozza, ahány részterülete van a háztartásökonómia-család témának (pl. népjólét, egészségügy, oktatás, energia, környezet, munkaügy, szakképzés, technika, ipar, kereskedelem, vendéglátás stb.).

Az állampolgári magánszervezetek közül a nagymúltú Tudományos Ismeretterjesztő Társulaton belül két éve alakult meg a Háztartások Érdekvédelmi Szövetsége, melynek kis példányszámú, időszakos kiadványa az Otthon-Háztartás című, kéthavonta megjelenő füzet. A családok problémáit a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, a különböző egyházi és karitatív, ill. nőszervezetek stb. képviselik.

Az oktatás területén új eredmény, hogy az iskolák tantervébe választható módon (ma még nem kötelezően) bekerülhetet a háztartásökonómia, a környezet és a gazdálkodás tantárgy, és megindult a háztartás tanárszakos, a gazdaságismeret szakos és a környezetvédelem szakos tanárképzés. A felsőoktatásban ezenkívül a témával kapcsolatos szociális munkás képzés és szociálpolitikus képzés indult a közelmúltban; az iskolás gyermekek szociális problémáinak a kezelésére újabban szociálpedagógia szakos képzés folyik; az egészségügy területén diétetika szakos képzés kezdődött; s az új szakok mellett nagy hagyományú a vendéglátóipari képzés, amely viszont csak a vállalati szintű vendéglátáshoz képez szakembert. Tanácsadó képzésünk e területen nincs, csupán munkavállalási tanácsadó képzés indult meg nemrég, ill. a pszichológus továbbképzés keretében lehet pályaválasztási tanácsadói képesítést szerezni. A felsorolt szakok között ma még alig-alig alakultak ki kapcsolatok.

A háztartásgazdálkodás mint középfokú szakképzés nincs nálunk; a háztartásvezetés még nem szakma, bár újabban néhány gazdasszonyképző szakiskolánk szerveződött, ez azonban a mezőgazdasági kigazdálkodásra helyezi a súlyt. A halmozottan hátrányos helyzetű, nehezen nevelhető vagy fogyatékos gyerekek számára háztartás-ismereteket is oktatnak bizonyos speciális iskolákban, ez azonban szintén nem ad szakképesítést.

Én a felsőfokú képzések oldaláról szemlélem a háztartás-család témát, mivel e területeknek, vagyis a szociális, a gyógypedagógus, a pedagógia és pszichológia szakos képzéseknek, ill. a tanárképzésnek vagyok a referense a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban. Célom, hogy a képzésben a háztartás és a család témák közeledését segítsem elő. A lehetőségem erre elég kevés, mivel a szakmai társaságok most kezdenek csak kialakulni, az államigazgatásban pedig az új törvények nyomán új konstrukcióban (az Akkreditációs Bizottságban) történik majd a szakindítások és szak-alapítások elbírálása.

2. Mit tanultam, mi tetszett?

Elsősorban a komplex látásmód: a háztartás és család minden vonatkozásának együttes szemlélete. Tetszett a szervezettség, az együttműködés a leg-

különbözőbb területek között, mind a társaság munkamódját tekintve, mind pedig azokat a tapasztalatokat tekintve, amelyeket az iskola-látogatáson és az energiaközpont tanácsadó és bemutató termében szerezhettünk.

3. Mit kérünk, mit szeretnénk?

Olyan további kapcsolatokat szeretnék kérni, melyek információkat adhatnak. Olyan címeket, felajánlásokat, ahová oktatóink ellátogathatnak, vagy levelezés útján kaphatnak kérdéseikre választ, tankönyveket, tanterveket, képzési programokat, továbbképzési lehetőséget. Mivel nálunk az ilyen szervezetek, egyesületek még kezdetlegesek, ezért egy-egy részterületen egy-egy felsőoktatási intézmény oktatója tudna csak személyes kapcsolatot felvenni valamely partneri segítséget felajánló személlyel. Itt köszönöm meg a Giesseni Egyetemről dr. J. Bottler professzor úr segítőkész felajánlását, aki azóta már küldött is néhány szakanyagot. Ezeket a megfelelő főiskoláknak továbbítottam.

Szívélyes üdvözlettel:

Prof. dr. Soós-Faragó Magdolna
MKM

Budapest, 1993. október 24.

E SZÁMUNK SZERZŐI

Diósi Pál – szociológus,
DIÓDATA

Frey Mária – közgazdász,
Munkaügyi Kutatóintézet

Kocsis B. Mihály – szociális munkás

Kozma Judit – szociológus, szociális munkás,
KLTE Debrecen

Lévai Katalin – szociológus,
KLTE Debrecen

John Myles – szociológus,
Princeton, New Jersey

Oross Jolán – szociológus,
Hajléktalanok Szociális Otthona

Pénzes Eszter – szociális munkás,
ELTE ESÉLY Családsegítő Szolgálat

Faragó Magdolna – szociológus,
Munkaügyi Minisztérium

Spitzer Tibor – szociológus,
szellemi szabadfoglalkozású
